

Hoe zijn we hier gekomen — en waar gaan we naartoe?

De toekomstige Conventie van de Verenigde Naties inzake de rechten van ouderen

Nena Georgantzi

Inleiding

Het is een grote eer en een groot genoegen om vandaag bij u te zijn.

Ik benader dit debat vanuit verschillende invalshoeken.

Ik ben onderzoekster op het gebied van internationaal recht inzake mensenrechten. Mijn doctoraatsthesis ging over de relevantie van een nieuwe VN-conventie inzake de rechten van ouderen, op basis van een vergelijking tussen Ierland, Frankrijk en Griekenland.

Ik werk ook voor **AGE Platform Europe**, de grootste Europese organisatie die ouderen vertegenwoordigt. Al meer dan vijftien jaar ben ik betrokken bij de discussies over een mogelijke VN-conventie en ik heb het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigd tijdens de onderhandelingen die hebben geleid tot de Aanbeveling van de Raad van Europa van 2014 inzake de mensenrechten van ouderen.

Momenteel ben ik voorzitter van de werkgroep van de **Global Alliance for the Rights of Older People**, die werkt aan voorstellen over de inhoud van de toekomstige conventie.

Daarnaast ben ik medeoprichter van de Belgische vzw **droits devant**, die tot doel heeft mensenrechten daadwerkelijk te realiseren in het dagelijks leven van ouderen, door samen te werken met het maatschappelijk middenveld, juridische professionals en andere actoren.

Maar ik neem ook deel aan dit debat met een groot verantwoordelijkheidsgevoel — en met veel nieuwsgierigheid.

Ik heb niet alle antwoorden. En hoewel ik vele jaren heb samengewerkt met ouderenorganisaties, heb ik zelf niet de persoonlijke ervaring van het ouder worden.

Voordat ik het heb over wat we morgen willen opbouwen, wil ik even teruggaan naar de manier waarop we hier zijn gekomen.

Want het idee van een conventie over de rechten van ouderen kan relatief nieuw lijken.

Maar in werkelijkheid heeft het een zeer lange geschiedenis.

En dat is precies mijn eerste punt vandaag:

We zijn hier niet toevallig terechtgekomen.

Het idee van een nieuw internationaal instrument heeft tientallen jaren van onderzoek en debat doorlopen — via wetenschappelijk onderzoek, politieke debatten, mobilisatie van het

maatschappelijk middenveld, expertbesprekingen en uiteindelijk onderhandelingen tussen staten.

Ik zal daarom eerst uitleggen hoe we hier zijn gekomen — en waarom die geschiedenis belangrijk is.

Vervolgens zal ik bespreken wat Europa al aan dit proces heeft bijgedragen en hoe belangrijk zijn engagement is voor de volgende stap.

Ten slotte zal ik nadenken over wat deze nieuwe stap kan betekenen voor het internationale systeem als geheel, maar ook over de manier waarop deze kan bijdragen tot het concreter maken van rechten in het dagelijks leven.

Maar voordat ik terugga naar de geschiedenis, wil ik een belangrijke conceptuele opmerking maken.

Voor mij is de toekomstige conventie geen afzonderlijk project voor een afzonderlijk deel van de bevolking.

Ze past binnen een veel bredere opvatting van rechtvaardigheid.

Ze moet verbonden zijn met het bestaande internationale mensenrechtensysteem en daar volledig deel van uitmaken. Uiteindelijk zou ze moeten bijdragen aan een systeem waarin mensenrechten sterker worden verwezenlijkt — voor iedereen, overal en gedurende het hele leven.

Daarom ben ik bewust voorzichtig wanneer we dit debat uitsluitend benaderen vanuit het idee van « **lacunes** ».

Want lacunes op zichzelf volstaan niet om de systematische aard en de omvang te begrijpen van het onrecht waarmee oudere mensen vandaag worden geconfronteerd — of waarmee velen van ons te maken kunnen krijgen naarmate we ouder worden.

De echte vraag is of onze mensenrechten op oudere leeftijd **op gelijke wijze worden erkend, begrepen, toegepast en beschermd**.

Ik kom hier later op terug, want dit onderscheid is belangrijk om te begrijpen wat we werkelijk met een nieuwe conventie willen bereiken.

De geschiedenis

Laten we beginnen met de geschiedenis, want die vertelt ons iets belangrijks over de huidige situatie.

De eerste keer dat de Verenigde Naties een internationaal instrument specifiek gewijd aan de rechten van ouderen overwogen, was in **1948**, toen Argentinië een voorstel indiende voor een **Verklaring inzake de rechten van ouderen**.

Denk daar even over na.

Op het moment dat de Verenigde Naties de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens opstelden, bestond er al erkenning van het feit dat ouder worden specifieke vragen op het vlak van rechten en bescherming met zich meebracht.

Het idee verdween niet.

Het kwam op verschillende momenten opnieuw naar voren in de ontwikkeling van internationale mensenrechtenverdragen, onder meer in het **Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten**.

Vanaf het begin van de jaren 2000 werden de rechten van ouderen steeds zichtbaarder op de agenda van de Verenigde Naties. Deze ontwikkeling werd gevoed door debatten op regionaal niveau, door een groeiend aantal academische studies, maar ook door de mobilisatie van het maatschappelijk middenveld.

Het **Internationaal Actieplan van Madrid inzake vergrijzing**, dat in 2002 werd aangenomen, was uitgebreider dan zijn voorganger, onder meer omdat het sterk doordrongen was van de taal van de mensenrechten.

Het ging echter om een beleidskader en niet om een juridisch bindende tekst. Hoewel het wereldwijd tot een aantal positieve ontwikkelingen heeft bijgedragen, was het op zichzelf geen belangrijke motor voor verandering.

Vervolgens richtte de **Algemene Vergadering van de Verenigde Naties** in 2010 de **Open-ended Working Group on Ageing**, oftewel de Open Werkgroep inzake vergrijzing, op.

Deze werkgroep kreeg onder meer de opdracht het bestaande internationale kader te onderzoeken en de haalbaarheid van nieuwe instrumenten te bestuderen.

Vanaf dat moment kreeg het debat daadwerkelijk vorm.

Want het probleem was nooit dat ouderen geen mensenrechten hadden.

Natuurlijk hebben zij die.

Het ging er evenmin om dat ouderen een volledig afzonderlijke categorie van rechten nodig zouden hebben.

Het fundamentele beginsel van het mensenrechtensysteem is **universaliteit**.

De vraag was of de bestaande rechten voldoende zichtbaar, voldoende duidelijk en voldoende effectief zijn wanneer ze worden toegepast op de realiteit van het ouder worden.

En inmiddels wordt erkend dat een van de terugkerende verklaringen hiervoor **ageïsme** is: vooroordelen, stereotypen en structurele obstakels die ouderen kunnen verhinderen om hun rechten op voet van gelijkheid uit te oefenen.

In de loop der jaren heeft de Open Werkgroep een enorme hoeveelheid gegevens en bewijsmateriaal verzameld.

De **Onafhankelijke VN-deskundige inzake de rechten van ouderen** heeft aan dit proces bijgedragen, net als verschillende regionale instrumenten, zoals het **Inter-Amerikaanse Verdrag inzake de rechten van ouderen** en het **Afrikaanse Protocol inzake de rechten van ouderen**.

Gedurende de vijftien jaar dat de Open Werkgroep bestond, werd het debat gevoed door vele jaren ervaring en gegevens over de obstakels waarmee ouderen worden geconfronteerd, over situaties waarin bestaande normen onvoldoende zichtbaar of effectief bleken en over de aanvullende juridische en institutionele instrumenten die mogelijk nodig zijn.

Tijdens de veertiende zitting van de Open Werkgroep, die haar mandaat in 2024 beëindigde, was het debat gekomen tot de vraag naar de mogelijke inhoud van een multilateraal juridisch instrument en de gebieden waarop aanvullende bescherming nodig zou kunnen zijn.

Vervolgens richtte de **VN-Mensenrechtenraad** in april 2025 een intergouvernementele werkgroep op die belast is met het opstellen van een juridisch bindend instrument inzake de mensenrechten van ouderen.

De resolutie van de Mensenrechtenraad werd zonder stemming aangenomen.

Maar ik denk dat het belangrijk is om precies te zijn over wat dit betekent.

Het betekent dat de internationale gemeenschap bij consensus heeft aanvaard om een proces van opstelling en onderhandeling te starten.

Het betekent niet dat er al overeenstemming bestaat over de inhoud of de structuur van het toekomstige instrument.

Dit proces is dus niet het resultaat van één resolutie, één organisatie of één belangengroep.

Het is het cumulatieve resultaat van tientallen jaren onderzoek, ervaring, politieke debatten en mobilisatie.

En nu we de redactionele fase ingaan, beginnen we niet vanaf nul.

Integendeel.

We komen aan de onderhandelingstafel met achter ons een uitzonderlijke hoeveelheid ervaring en kennis.

Het Europese leiderschap

Ik kom nu bij Europa.

Want als we kijken naar waar het proces vandaag staat, valt één ding op:

Europa staat niet langer aan de zijlijn van deze discussie.

In de eerste jaren van de Open Werkgroep inzake vergrijzing, vanaf 2010, steunde Europa het idee van een nieuw verdrag niet actief.

Maar in 2025, toen de resolutie van de Mensenrechtenraad tot oprichting van de intergouvernementele werkgroep zonder stemming werd aangenomen, werd deze mede gesponsord door **14 EU-lidstaten** — een aanzienlijk niveau van Europese betrokkenheid.

Sinds het begin van de werkzaamheden van de intergouvernementele werkgroep in 2026 nemen bovendien meer dan **20 lidstaten van de Europese Unie** actief deel aan de discussies.

Deze evolutie in de Europese steun is ook gedeeltelijk het resultaat van een langdurige inzet van het maatschappelijk middenveld op Europees, nationaal en internationaal niveau.

Daarbij zijn ook lidstaten betrokken die het idee van een nieuw juridisch bindend instrument historisch gezien voorzichtiger hebben benaderd, met name Frankrijk en Duitsland, evenals landen zoals Griekenland en Roemenië, die voorheen niet bijzonder actief waren in dit proces.

Er is dus sprake van een belangrijke evolutie in de Europese reflectie over deze conventie.

En dat hoeft ons misschien niet te verbazen.

Europa is immers geen nieuwkomer in dit debat.

Het Europese kader bevat al enkele van de meest expliciete erkenningen van de rechten van ouderen.

Het **herziene Europees Sociaal Handvest** was hierin baanbrekend. Artikel 23 ervan wordt beschouwd als de eerste bepaling in een mensenrechtenverdrag die specifiek gewijd is aan de bescherming van de rechten van ouderen.

Het heeft artikel 25 van het **Handvest van de grondrechten van de Europese Unie** geïnspireerd, waarin wordt bepaald dat de Unie het recht van ouderen erkent en eerbiedigt om een waardig en zelfstandig leven te leiden en deel te nemen aan het sociale en culturele leven. Het Handvest verbiedt ook uitdrukkelijk discriminatie op grond van leeftijd.

Wanneer we spreken over een toekomstig VN-instrument vragen we Europa dus niet om onbekend terrein te betreden.

Er bestaat al een Europese juridische woordenschat: menselijke waardigheid, gelijkheid, non-discriminatie, autonomie, participatie, sociale rechten en inclusie — beginselen die diep verankerd zijn in het Europese project.

En deze beginselen zijn rechtstreeks relevant voor de huidige onderhandelingen.

Het **actieplan van de Europese Unie inzake mensenrechten en democratie** bevat eveneens een concrete verbintenis om de rechten van ouderen onder alle omstandigheden te beschermen.

Het is dan ook niet verrassend dat de standpunten van de EU-lidstaten naar aanleiding van de recente oproep tot bijdragen een belangrijke mate van convergentie laten zien over de algemene richting van een toekomstig instrument.

Waarover zijn de EU-lidstaten het eens?

Ik heb het hier over de lidstaten die hebben gereageerd op de oproep tot bijdragen van de voorzitter van de intergouvernementele werkgroep, waaronder België.

Bij het lezen van deze bijdragen zien we een vrij duidelijke overeenstemming over één essentieel punt: de noodzaak om ouderen niet langer in de eerste plaats te benaderen vanuit het perspectief van sociale hulp, zorg of kwetsbaarheid, maar als **rechthebbenden**, die op voet van gelijkheid alle mensenrechten en fundamentele vrijheden moeten kunnen genieten.

De bijdragen wijzen ook op de noodzaak om ageïsme en intersectionele discriminatie te bestrijden en om tegemoet te komen aan nieuwe uitdagingen die verband houden met digitalisering, artificiële intelligentie en technologische ontwikkelingen.

En misschien vooral: er bestaat een brede erkenning dat een toekomstig instrument moet voortbouwen op het bestaande internationale recht, in plaats van daarvan af te wijken.

Er bestaan uiteraard verschillen tussen de Europese staten.

En we mogen die niet verbergen.

De belangrijkste verschillen hebben betrekking op de institutionele structuur van het toekomstige instrument. Ze hebben onder meer betrekking op de opvolging: sommige staten zijn voorstander van de oprichting van een nieuw verdragsorgaan, terwijl andere meer belang hechten aan het gebruik van bestaande opvolgingsmechanismen.

Dat zijn legitieme vragen die ernstig moeten worden onderzocht.

Maar het is interessant vast te stellen dat deze verschillen vooral betrekking hebben op de vraag **hoe** het toekomstige instrument moet functioneren, eerder dan op een fundamenteel meningsverschil over het belang van een versterking van de mensenrechtenbescherming van ouderen.

Dat geeft Europa een belangrijke basis om op voort te bouwen.

En er is nog een andere reden waarom de Europese betrokkenheid belangrijk is.

Op een moment waarop het multilateralisme zelf onder druk staat, biedt deze onderhandeling ook de gelegenheid om te laten zien dat internationale samenwerking nog steeds gemeenschappelijke normen kan voortbrengen.

De voorzitter van de Europese Raad, **António Costa**, verwoordde het onlangs heel duidelijk: « een multilateraal systeem dat de realiteit van vandaag niet weerspiegelt, zal de tand des tijds niet doorstaan — maar de behoefte aan multilaterale samenwerking blijft springlevend ».

Vergrijzing is precies één van die realiteiten.

Alle regio's vergrijzen. Alle landen moeten nadenken over de langere levensduur, veranderende gezinnen, zorg, werk, technologie, participatie en ongelijkheid gedurende de hele levensloop.

De onderhandelingen over de mensenrechten van ouderen zijn dus geen marginaal onderdeel van het internationaal recht.

Ze zijn ook een reflectie over het vermogen van onze systemen om tegemoet te komen aan de samenlevingen waarin wij aan het veranderen zijn.

En Europa heeft iets waardevols aan deze reflectie bij te dragen — niet omdat het alle antwoorden heeft, maar omdat het beschikt over ervaring, juridische normen, institutionele praktijken en, steeds meer, een gedeeld Europees begrip van de uitdagingen.

De vraag is nu hoe deze ervaring ten dienste kan worden gesteld van het mondiale onderhandelingsproces.

Waar gaan we nu naartoe?

Om deze vraag te beantwoorden, moeten we beginnen met een meer fundamentele vraag:

Wat proberen we werkelijk te bereiken?

En hier wil ik terugkomen op het onderscheid dat ik in het begin maakte tussen lacunes en onrechtvaardigheid.

Ik denk dat we moeten vermijden het probleem waarop de conventie wil reageren te reduceren tot een eenvoudige lijst van juridische lacunes.

Als we uitgaan van de universaliteit en volledigheid van de mensenrechten, zouden we strikt genomen geen nieuw verdrag nodig moeten hebben.

Het probleem is dat in de praktijk dezelfde rechten die wij allemaal hebben niet altijd op gelijke wijze worden erkend, geïnterpreteerd, toegepast of beschermd wanneer we ouder worden.

De geschiedenis van thematische verdragen laat dit zien.

Ze zijn niet opgericht omdat de betrokken personen geen rechten hadden.

Vrouwen hadden mensenrechten vóór het **Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen**.

Kinderen hadden mensenrechten vóór het **Verdrag inzake de rechten van het kind**.

Personen met een handicap hadden mensenrechten vóór het **Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap**.

Het doel van deze verdragen was om aanhoudende tekortkomingen aan te pakken in de manier waarop universele rechten werden begrepen en uitgevoerd — en om het mensenrechtensysteem doeltreffender en gevoeliger te maken voor specifieke vormen van discriminatie en uitsluiting.

En vooral: thematische verdragen zijn niet bedoeld om op zichzelf te functioneren.

Op hun best versterken en stimuleren ze de uitvoering van het bredere mensenrechtensysteem.

Eenmaal aangenomen worden ze een integraal onderdeel van dat systeem.

Een gerichte aandacht voor ouderen via een conventie zou een positief effect kunnen hebben op de andere verdragsorganen en opvolgingsmechanismen. Ze zou ook de expertise op het gebied van mensenrechten en vergrijzing kunnen versterken.

Neem het **Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (VRPH)**.

Het VRPH heeft ook onze manier van denken over mensenrechten veranderd. Het heeft begrippen als toegankelijkheid en redelijke aanpassingen verankerd en verduidelijkt. Hun invloed reikt vandaag verder dan alleen de context van handicap.

Het heeft bijgedragen aan de vormgeving van wetgeving en beleid en aan de ontwikkeling van ons begrip van gelijkheid, autonomie, participatie en non-discriminatie.

Het VRPH heeft de mensenrechten van personen met een handicap niet gecreëerd.

Het heeft onze manier veranderd waarop we begrijpen wat het betekent om deze rechten op voet van gelijkheid te genieten.

En daar zie ik de mogelijkheid.

Nu we de redactionele fase ingaan, denk ik dat we minder tijd zouden moeten besteden aan de vraag of er een « lacune » bestaat die moet worden opgevuld, en meer tijd aan de vraag:

Wat gaan we bouwen?

Hoe kunnen we onze samenlevingen veranderen zodat mensen gedurende hun hele leven worden gewaardeerd en ondersteund?

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat mensen kunnen blijven deelnemen aan en deel uitmaken van de samenleving wanneer ze ouder worden?

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat een steeds digitalere samenleving geen samenleving wordt waarin sommige mensen eenvoudigweg aan de kant worden geschoven?

En hoe kunnen we ervoor zorgen dat systemen die bedoeld zijn om zorg, bescherming of ondersteuning te bieden niet onbedoeld de autonomie, waardigheid en vrije keuze van mensen aantasten?

De toekomstige conventie zou dus niet simpelweg een catalogus van « **rechten van ouderen** » moeten creëren.

Ze zou moeten bijdragen tot het verduidelijken, zichtbaar maken en versterken van de toepassing van universele mensenrechten op oudere leeftijd.

En precies daar kan een thematische conventie naar mijn mening een bijzonder belangrijke rol spelen.

Professor **Gerard Quinn**, die Speciaal Rapporteur van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap is geweest, beschreef thematische verdragen als een manier om « **een spiegel voor te houden aan onze samenlevingen — door het verschil zichtbaar te maken tussen de manier waarop we denken dat onze systemen functioneren en de manier waarop ze daadwerkelijk functioneren** ».

Ik denk dat dit een nuttige manier is om deze conventie te benaderen.

Want we zijn ons zeer bewust van de situaties waarin ouderen discriminatie of uitsluiting ervaren.

We hebben dit tijdens de COVID-19-pandemie bijzonder duidelijk gezien.

We zagen ouderen in onevenredig grote aantallen overlijden. We zagen mensen die van hun familie werden geïsoleerd. We zagen moeilijke beslissingen worden genomen over de toegang tot gezondheidszorg. We zagen dat mensen die in instellingen woonden bijzonder kwetsbaar werden.

Maar deze problemen zijn niet met de pandemie ontstaan.

En ze zijn ook niet met de pandemie verdwenen.

We zien ze nog steeds wanneer ouderen het slachtoffer worden van mishandeling of verwaarlozing.

Wanneer zij worden uitgesloten van beslissingen over hun eigen leven.

Wanneer institutionele of zorgstructuren in de plaats komen van de vrije keuze van de mensen die er wonen.

Wanneer leeftijd een reden wordt om de bijdrage, mogelijkheden of stem van iemand te onderschatten.

Dit zijn niet gewoon geïsoleerde tekortkomingen.

Ze vertellen ons iets over de manier waarop onze systemen vergrijzing begrijpen en met ouderen omgaan.

En precies daar denk ik dat een conventie kan bijdragen aan een verandering in onze manier van denken over vergrijzing en over de plaats van ouderen in onze samenleving: door ons ertoe te verplichten na te denken over wat er in onze systemen moet veranderen, zodat iedereen zijn rechten volledig kan blijven uitoefenen naarmate hij of zij ouder wordt.

Het verdrag moet ook rekening houden met de grote diversiteit onder ouderen.

En het moet rekening houden met uitdagingen die veel minder zichtbaar waren toen deze discussies begonnen: artificiële intelligentie, digitale uitsluiting, zorgtechnologie, klimaatontwrichting en de uitputting van natuurlijke hulpbronnen, maar ook humanitaire crises en gewapende conflicten, die het leven van iedereen diepgaand kunnen beïnvloeden.

Dit wordt een verdrag dat deze nieuwe realiteiten rechtstreeks moet aanpakken. De antwoorden die we formuleren zullen niet alleen de rechten van ouderen vormgeven. Ze zullen ook bijdragen aan de gelijke verwezenlijking van de rechten van iedereen.

Ik zie de toekomstige conventie dan ook niet als een nieuwe, geïsoleerde laag van het internationaal recht, maar als een kans om ervoor te zorgen dat het bestaande rechtssysteem voor iedereen beter werkt naarmate we ouder worden.

En dat brengt mij bij de tweede vraag:

Hoe bouwen we een dergelijk instrument op?

Het eerste beginsel moet **coherentie** zijn.

Een nieuwe conventie moet het internationale mensenrechtensysteem versterken en niet ter discussie stellen of dupliceren.

Ze moet voortbouwen op de algemene mensenrechtennormen, maar moet ook een specifieke functie hebben: de bijzondere obstakels identificeren waarmee ouderen worden geconfronteerd en verduidelijken wat staten, binnen het bestaande rechtenkader, moeten doen om deze obstakels weg te nemen.

De vraag is dus niet:

Welke nieuwe rechten hebben we nodig?

Maar eerder:

Hoe kan een nieuw instrument onze universele rechten versterken?

Het mensenrechtenrecht is niet statisch. En het is niet perfect.

Het is ontwikkeld in samenlevingen die zelf hun eigen attitudes, veronderstellingen en vooroordelen ten aanzien van ouder worden hebben.

Een nieuw instrument kan daarom een zeer concrete functie hebben: een gemeenschappelijk kader bieden om universele rechten beter te interpreteren en tegelijkertijd onze kijk op vergrijzing en op de manier waarop deze rechten worden uitgeoefend naarmate mensen ouder worden, te veranderen.

Het gaat niet alleen om het herhalen van bestaande regels. Daarvoor zijn ook ambitieuze keuzes nodig.

Coherentie met de bestaande normen vereist bijvoorbeeld dat wordt gegarandeerd dat het recht op een toereikende levensstandaard daadwerkelijk kan worden gerealiseerd voor oudere vrouwen, met name wanneer zij voor andere personen moeten zorgen of in de informele sector werken.

Coherentie zal ook hervormingen vereisen om ervoor te zorgen dat alle personen met een handicap, ongeacht hun leeftijd, toegang hebben tot handicapgerelateerde uitkeringen, persoonlijke assistentie, redelijke aanpassingen en zorg binnen de gemeenschap.

We bevinden ons dus niet in een logica van duplicatie. Het gaat erom de reikwijdte van bestaande normen en hun toepassing in de specifieke realiteit van het ouder worden beter te verduidelijken, zodat ze volledig effectief kunnen zijn.

Het tweede beginsel dat ons hierbij zal helpen, is **betekenisvolle participatie**.

Een conventie over ouderen mag niet simpelweg voor ouderen worden ontworpen.

Ouderen en hun representatieve organisaties moeten deelnemen aan de totstandkoming ervan.

Dat betekent hun deelname aan raadplegingen, nationale delegaties, expertbesprekingen, het opstellen van de tekst en uiteindelijk de uitvoering ervan.

Het VRPH biedt ons hierbij een belangrijk precedent.

Het verdrag zelf vereist dat staten personen met een handicap nauw raadplegen en hen actief betrekken, via hun representatieve organisaties, bij de ontwikkeling en uitvoering van wetgeving en beleid dat hen aangaat.

Datzelfde beginsel moet ook hier relevant zijn.

Want participatie gaat niet alleen over legitimiteit.

Het gaat ook over **kwaliteit**.

Nieuw-Zeeland benadrukte dit heel duidelijk bij de goedkeuring van het VRPH:

« Het gaat om een zeer concreet verdrag, omdat het diepgaand is geïnformeerd en beïnvloed door de ervaringen van personen met een handicap over de hele wereld, vertegenwoordigd door hun organisaties. Zij hebben duidelijk de uitdagingen, moeilijkheden en behoeften van personen met een handicap in hun relaties met de samenleving als geheel uiteengezet, en het is precies op deze gebieden — die talrijk zijn — dat het Verdrag zich richt. »

Mensen die ervaring hebben met ageïsme, institutionalisering, armoede, discriminatie, obstakels voor gezondheidszorg of digitale uitsluiting kunnen problemen identificeren die niet altijd zichtbaar zijn aan een onderhandelingsstafel.

En zij kunnen ons ook vertellen of de voorgestelde oplossingen daadwerkelijk zullen werken.

De volgende fase biedt het maatschappelijk middenveld en ouderenorganisaties dus een belangrijke kans om rechtstreeks bij te dragen aan het ontwerp van het instrument.

Dat is enigszins een andere rol dan die welke zij tot nu toe hebben gespeeld.

Het gaat niet langer alleen om het identificeren van problemen, maar ook om verbeeldingskracht te tonen bij het ontwikkelen van concrete en haalbare oplossingen.

Want een conventie heeft alleen betekenis als ze verandert wat er buiten Genève gebeurt.

De echte test zal zijn of een oudere de impact van de conventie kan voelen wanneer hij of zij te maken heeft met een ziekenhuis, een zorgverlener, een gemeente, een werkgever, een socialezekerheidsstelsel, een rechtbank — of een digitale dienst.

Precies daarom hebben we **droits devant** opgericht: we hebben vastgesteld dat er vaak een aanzienlijke afstand bestaat tussen de ambitie van een mensenrechtennorm en de concrete ervaring van het uitoefenen van dat recht in het dagelijks leven.

Een goede conventie zou moeten bijdragen aan het verkleinen van die afstand, maar ook aan het creëren van bewustzijn en ruimte voor ouderen en de organisaties die hen vertegenwoordigen en met hen samenwerken om hun rechten op te eisen en te verdedigen.

Participatie is dus niet zomaar een vakje dat moet worden aangevinkt.

Ze is essentieel — zowel om een tekst op te stellen die relevant is voor de realiteit van oudere mensen als om concrete veranderingen in ons dagelijks leven mogelijk te maken bij de uitvoering van de tekst.

Wat betekent dit voor België en Europa?

België stelt legitieme vragen over de structuur van een toekomstig verdrag, de verhouding ervan tot bestaande mechanismen en de middelen die nodig zijn voor de opvolging.

Deze vragen moeten deel uitmaken van de onderhandelingen.

Maar België beschikt ook over aanzienlijke ervaring die voor deze vragen kan worden ingezet: ervaring met het internationale mensenrechtensysteem, de opvolging van verdragen, de Raad van Europa, de Europese Unie en multilaterale diplomatie op het gebied van mensenrechten.

De meest constructieve Europese bijdrage bestaat misschien niet uit het naar Genève komen met alle antwoorden die al vastliggen.

Misschien bestaat ze er eerder in om te helpen de juiste vragen te stellen.

Hoe zorgen we ervoor dat het instrument coherent is met de verdragen die we al hebben?

Hoe maken we het ambitieus zonder onnodige overlappingsen te creëren?

Hoe ontwerpen we een opvolgingsmechanisme dat zowel doeltreffend als realistisch is?

Hoe garanderen we een echte participatie van ouderen in het proces?

En uiteindelijk: hoe zorgen we ervoor dat wat in Genève wordt onderhandeld, wordt vertaald in veranderingen in het dagelijks leven?

Hier bestaat een interessant Europees precedent.

De ervaring met het **Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap** toont aan dat een mondiaal mensenrechtenverdrag nauw verbonden kan zijn met het Europese juridische en beleidskader.

De Europese Unie nam deel aan de onderhandelingen over het VRPH. Het daaruit voortvloeiende verdrag verving het Europese recht niet. De Europese Unie en haar lidstaten werden vervolgens partij bij het Verdrag binnen hun respectieve bevoegdheden en integreerden het in hun bestaande juridische en beleidsarchitectuur.

Deze ervaring toont aan dat Europa kan deelnemen aan mondiale onderhandelingen en tegelijkertijd kan nadenken over bevoegdheden, coherentie, uitvoering en institutionele complementariteit.

Conclusie

En daarmee kom ik bij mijn laatste punt.

We gaan van de ene fase van het proces naar de volgende.

We gaan nu een fase in waarin staten, samen met ouderen en andere belanghebbenden, moeten bepalen hoe een goed instrument er daadwerkelijk zou moeten uitzien.

Dat is een andere opdracht.

Ze vereist ambitie.

Ze vereist politiek leiderschap.

Maar ze vereist ook **luisteren**.

En hier kunnen de vragen van België over opvolging, coherentie, overlappingen en institutionele structuur een constructieve Europese bijdrage worden.

Het Belgische maatschappelijk middenveld, dat hier vandaag sterk vertegenwoordigd is, is een essentiële partner om deze doelstellingen te bereiken.

U hebt in België het geluk te beschikken over een maatschappelijk middenveld dat zo actief is.

Ga met hen in gesprek. Luister naar hen.

Zij kunnen ertoe bijdragen dat de conventie concreet en betekenisvol wordt, zodat dit mondiale verdrag vervolgens een kader kan vormen van waaruit het Europese en nationale beleid kan worden geïnterpreteerd en ontwikkeld.

Laat mij eindigen waar ik ben begonnen.

We zijn hier niet toevallig terechtgekomen.

We zijn hier gekomen omdat regeringen, ngo's, mensenrechteninstellingen en deskundigen gedurende tientallen jaren problemen hebben gedocumenteerd, veronderstellingen ter discussie hebben gesteld, gegevens hebben verzameld, normen hebben ontwikkeld en regeringen ervan hebben overtuigd dat het bestaande kader beter kon.

We hebben nu de kans om al deze opgebouwde kennis om te zetten in iets constructiefs.

Als we daarin slagen, zal de conventie niet zomaar een extra document zijn dat in Genève wordt aangenomen. Ze zal een bijkomend instrument worden om mensenrechten werkelijkheid te maken op de plaatsen waar ouderen daadwerkelijk hun leven leiden.

We hebben de mogelijkheid om deel te nemen aan een historisch proces dat in vele opzichten bijdraagt aan het creëren van een nieuw rechtsgebied binnen het mensenrechtenrecht — en aan het vormgeven van normen die van invloed kunnen zijn op de manier waarop toekomstige generaties hun leven leiden en hun mensenrechten uitoefenen.

En dat is uiteindelijk de reden waarom dit proces belangrijk is.